

Notulen
Verenigde Vergadering – beeld-VV
WATER EN BODEM STUREND

Datum: woensdag 25 mei, 19.00 - 20.50 uur
Plaats: VV-zaal Leiden
Verslag: dhr. H. Emck, Vi.a.Vi Office Management

Aanwezigen dagelijks bestuur (D&H):

Dhr. R. van der Sande (dijkgraaf, voorzitter)
Dhr. W. von Faber (hoogheemraad)

Aanwezige VV-leden

Mevr. M. Middendorp (SAD)
Dhr. H. Hazenoot (BBB)
Dhr. H.J. van Egmond (BBB)
Dhr. W. van Roon (BBB)
Dhr. A.G. Straathof (BBB)
Mevr. V.M.M. Van der Burg (BBB)
Dhr. J.B. Knapp (VVD)
Dhr. J.L. van Oeveren (VVD)
Mevr. S.F. Jahan (VVD)
Dhr. H.C.M. Kortman (VVD)
Dhr. W.H.B. van Dunné (PvdA)
Mevr. A.H.G. van Zantvoort (PvdA)
Dhr. H. van Dijk (Water Natuurlijk)
Mevr. A.V. Baerveldt (Water Natuurlijk)
Dhr. H. van der Kaap (PvdD)
Mevr. J.M. van den Broek (PvdD)
Dhr. J.A. Stenfert Kroese (PvdD)
Mevr. M.R. Verkleij-Lemmers (CDA)
Dhr. A.J.G. Burger (CDA)
Dhr. J.P. de Vries (Agrarisch)
Mevr. D.J.M. Corbey (Natuur)
Dhr. J.G.M. Schouffoer (Natuur)
Dhr. J.B. van den Berg (AWP)

Dhr. A.H.J. van Strien (50PLUS)

Aanwezige commissieleden

Dhr. J.W. van der Wijk (BBB)
Dhr. J.A. de Ridder (PvdA)
Mevr. W.J.M. Meiland (WN)
Mevr. R.W. Mols (PvdD)
Dhr. H.A.M. Koenders (PvdD)
Dhr. A. Bakx (CDA)
Dhr. G.H. van Mastwijk (Agrarisch)
Dhr. A. van Geest (AWP)
Dhr. R. Stuurman (AWP)
Dhr. R.A.M. Weber (JA21)
Dhr. J.J.P. van der Vlist (50PLUS)

Afwezigen met afmelding:

Dhr. K. Buskermolen (Water Natuurlijk), Mevr. S.U. Dewkalie (Water Natuurlijk), Dhr. J. van Pareren (JA21), Dhr. R.A. Roorda (CU-SGP), Mevr. K. van Rooten (PvdA), Dhr. J.A.M. van der Slot (Agrarisch), Mevr. L.M. Willemse (PvdA);
Dhr. K. Buizer (JA21), Dhr. J.A. Hekstra (CU-SGP), Dhr. J.H. Klok (CU-SGP), Dhr. G.C.M. Maertens (BBB), Dhr. A.D. Middag (Agrarisch), Dhr. J.W.C. de Mooij (CDA), Dhr. M.L. Wiegand Bruss (WN)

Overige aanwezigen:

Dhr. A. Bol, mw. M. Sloothaak en dhr. J. van der Wal (allen medewerkers van Rijnland)

1. Opening door de dijkgraaf

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom. In het kader van het inwerkprogramma zijn vanmiddag al bezoeken afgelegd aan Haarlem Waarderpolder en Zwanenburg, twee grote zuiveringsprojecten. Vanavond komt het thema 'Water en bodem sturend' aan de orde: dat staat in één zinnetje over in het regeerakkoord en krijgt steeds meer impact. Het legitimeert waterschappen om water en bodem structurerende elementen te laten zijn bij keuzes in de ruimtelijke ordening, woningbouw, landbouw, energie en het eigen werk.

2. Presentatie WBS

De heer Bol, mevrouw Sloothaak en de heer Van der Wal verzorgen ieder delen van de presentatie. De presentatie is bij de stukken gevoegd.

Met behulp van een aantal quizvragen en de bespreking daarvan worden de verschillende aspecten van het onderwerp belicht.

De heer Bol verzorgt de inleiding. Hij toont een foto van recent opgeleverde woningen in Amsterdam, gelegen aan een water dat in directe verbinding staat met het Noordzeekanaal, met kozijnen die ongeveer 30 centimeter boven het wateroppervlak liggen. Het betreffende waterschap heeft daar geen invloed op (kunnen) uitoefenen.

Rijnland heeft zelf, op een laat moment, het initiatief genomen om betrokken te worden bij de bouw van de grote nieuwe zeesluis in IJmuiden. Het schutten heeft tot gevolg dat grote hoeveelheden zout water het land binnendringen.

De inkt van het regeerakkoord was nog niet droog of er werd gezegd dat er natuurlijk uitzonderingen mogelijk moeten zijn op 'water en bodem sturend' en dat later invoeren ook een optie is.

Verkeerde keuzes nu hebben later consequenties.

1. Met hoeveel miljoen mensen is de Nederlandse bevolking in 2050 gegroeid?
A) 1 miljoen **B) 2 miljoen** C) 3 miljoen
2. Hoeveel woningen moeten er, volgens Hugo de Jonge, tot 2030 bijgebouwd worden?
A) 750.000 B) 800.000 **C) 900.000**
3. Hoeveel woningen worden daarvan in het Rijnlandse gebied gerealiseerd?
A) ca. 100.000 B) ca. 75000 C) ca. 60.000
4. Bonusvraag: De titel van Waterbeheer Plan 6 is 'Water wijst de weg', maar hoe luidt volgens de dijkgraaf de titel van WBP 6?
A) Rijnland wijst de weg B) De dijkgraaf wijst de weg C) De gemeente wijst de weg

De heer Bol zegt dat water en bodem sturend als ordeningsprincipe zo belangrijk is omdat het aantal ruimtelijke opgaven zo groot is. Veel van die opgaven leggen bovendien extra druk op het watersysteem. De waterkwaliteit is sinds de jaren '60 sterk verbeterd, maar Rijnland voldoet niet aan de huidige normen. Drinkwaterleidingbedrijven luiden steeds vaker de noodklok over huidige en toekomstige watertekorten. Er zijn creatieve oplossingen – zoals water van het oosten naar het westen van het land transporteren – maar die zijn eindig. In WBP6 staat daarom dat Rijnland, om haar taken te kunnen blijven uitvoeren, invloed moet uitoefenen op een verstandige invulling van de ruimte. Water- en bodemsysteem bepalen de mogelijke functie(s).

5. Het kabinet heeft een beleidsbrief over Water & Bodem sturend gestuurd met structurerende keuzes: hoeveel keuzes zijn er genoemd in die brief?
A) 33 B) 66 C) 99
6. Hoe hoog moet het grondwaterpeil zijn in veenweidegebieden, volgens het kabinet?
A) 20 cm **B) 20-40 cm** C) 40-60 cm
7. Per hoofd van de bevolking wordt nu 125 liter water verbruikt. Wat moet volgens het kabinet het verbruik zijn in 2035 per hoofd van de bevolking?
A) 25 liter **B) 100 liter** C) 85 liter
8. Wat is, naast de KRW, nog een ander wettelijk kader/richtlijn waaraan voldaan moet worden t.a.v. schoon en gezond water?
A) Nitraatrichtlijn B) Richtlijn duurzaam gebruik gewasbescherming C) Vogelhabitatrichtlijn

De heer Bol licht toe dat de brief van I&W naast 33 structurerende keuzes ook algemene uitgangspunten bevat. De belangrijkste daarvan is *Geen afwenteling*: niet op de toekomst, niet op 'de burens', niet van privaat naar publiek of vice versa. Een ander uitgangspunt is dat het kabinet wil dat bij het maken van keuzes rekening wordt gehouden met de slechtste scenario's.

Hij behandelt een aantal structurerende keuzes die een directe relatie hebben met het water. De keuzes hebben gevolgen: er moet ruimte worden gereserveerd voor water, de agrarische bedrijfsvoering verandert, het kustgebied wordt zouter, er is geen garantie zoetwater, de eisen aan zelfvoorziening worden verzaamd, er mag niet overal worden gebouwd en er moet anders worden gebouwd.

Vragen en antwoorden

V.: Rijnland is relatief laat aan tafel gekomen bij de ontwikkeling van de sluis bij IJmuiden. Welke oplossing is er gevonden en welke lering is uit het proces getrokken?

A.: Spreker komt daarop terug.

V.: Heeft water en bodem sturend een verplicht karakter of is het niet meer dan een beleidsadvies?

A.: Het is geen set regels waar men zich aan moet houden. Rijnland heeft in WBP6 benoemd dat de omstandigheden zodanig zijn dat toepassing onvermijdelijk is.

V.: Een praktisch voorbeeld is het peilbesluit. In de nota peilbeheer staat voor boomkwekers een veel lager peil dan 20-40 centimeter.

A.: Een beleidsbrief is geen wet. De brief is richtinggevend; bij afwijking dient een uitleg te worden verzorgd.

V.: Eerder heeft het principe water sturend (2011) niet veel effect gehad. Zal dit principe in de toepassing steviger uitpakken?

A. (verzorgd door de dijkgraaf): In de Tweede Kamer is in grote meerderheid een motie aangenomen waarin staat dat het principe vanaf nu in de woningbouw moet worden toegepast. Dat is een signaal dat dit 'een blijvertje' is.

V.: Wordt er gedacht aan een belasting op verhard oppervlak?

A.: Daar is ruimte voor. Spreker komt daarop terug.

V.: Licht het in de verwachting dat hoogheemraadschappen grondwaterpeilbesluiten zullen gaan nemen?

A.: Dat is een onderdeel van de veenweidestrategie, en die staat in de komende periode op de agenda. Of het hoogheemraadschap of een andere overheid hierover besluit, moet nog worden uitgezocht. Dit is typisch een kwestie waarbij eenduidigheid van beleid aan de orde is.

9. Hoeveel NOVEX-gebieden liggen er in het beheergebied van Rijnland?

A) 5 B) 6 C) 2

10. Hoeveel millimeter regen moet een nieuwe ontwikkeling gedurende 24 uur kunnen verwerken volgens de nieuwe (nog vast te stellen) verordening van Rijnland?

A) 130 B) 120 **C) 90**

11. Hoe heet de nationale richtlijn voor klimaatadaptief bouwen?

A) De landelijke bouwmaatlat B) De landelijke klimaatmaatlat **C) De landelijke maatlat voor de groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving**

12. Rijnland heeft gebiedsvisies uitgewerkt; wat is de titel van het onderliggende rapport daarvan?

A) De Rijnlandse visie **B) De Blauwe Lens** C) De kijk op water

13. Welke gebiedsontwikkeling heeft recentelijk landelijke media-aandacht gehad waar Rijnland een flinke rol in speelde?

A) De Gnephoek B) Valkenhorst C) Lincolnpark

De heer Boi licht toe dat het Rijk de regie op de ruimtelijke ordening terug wil nemen. In feite wordt daarmee erkend dat het loslaten daarvan een dwaling is geweest. Het Rijk wil in dat proces worden gevoed door regionaal opgestelde plannen en verwacht daarom van de provincies dat zij nog dit jaar een ruimtelijk voorstel opstellen waarin alle landelijke elementen terugkomen. Het is nu al duidelijk dat er keuzes moeten worden gemaakt omdat er meer wensen zijn dan er ruimte is. Een ruimtelijk voorstel bevat hoofdstukken over a) landelijke gebieden en natuur, b) infrastructuur en energie en c) verdere ontwikkeling.

De vijf NOVEX-gebieden binnen Rijnland zijn Het Groene Hart, Noordzeekanaal, Schiphol, Metropoolregio Amsterdam en (een deel van) Zuidelijke Randstad.

In dit kader passen de vragen over de sluis bij IJmuiden: welke oplossing is er gevonden en welke lering is uit het proces getrokken? Rijnland heeft bereikt dat het zout door middel van selectieve onttrekking wordt opgevangen en terug naar zee wordt geleid. De les die is getrokken, is dat Rijnland er zorg voor draagt dat zij wordt betrokken bij basisontwikkelingen, zoals noodplannen en ruimtelijke voorstellen, en investeert in relatiemanagement en expertise in het ruimtelijke domein.

V.: Op welke bevoegdheid grondvest Rijnland deze activiteiten? Betreft het alleen 'op overeenstemming gericht overleg' of kan Rijnland voorwaarden stellen?

A.: Een bekend voormalig VV-lid sprak altijd over 'de peen, de zweep en de preek'. Het is continu schakelen tussen die drie mogelijkheden. Rijnland wacht niet tot het Rijk komt met wet- en regelgeving, want de wereld verandert nu. De nieuwe klimaatbestendige regels die Rijnland aan het voorbereiden is, worden binnenkort ter bespreking en besluitvorming aan de VV voorgelegd. Het gaat daarbij om de eerste mogelijke stappen, niet om de verordening die Rijnland uiteindelijk voor ogen staat. Rijnland loopt voorop in dit proces. Andere waterschappen reageerden aanvankelijk bevreemd, maar zien het belang hiervan steeds meer in. Rijnland preekt ook, door invloed uit te oefenen op de landelijke kaderstelling, op provinciale plannen en door aan te zitten bij lokale bestuursstafels. De Blauwe Lens heeft ten grondslag gelegen aan de uitwerking van de eigen regionale visies. Een boodschap is bijvoorbeeld dat bouwen op zand de beste keus is. Dat schuurt met huidig gebruik en huidige belangen. Rijnland wijst op dit soort aspecten, maar maakt niet de uiteindelijke keus. Bijzonder aan de Gnephoeke is dat Rijnland is gevraagd advies uit te brengen over de daar geplande woningbouw. Op grond van de eigenschappen van water en bodem heeft Rijnland geadviseerd welke delen in die polder daarvoor geschikt zijn, welke geschikt zijn bij het treffen van voldoende maatregelen en welke ongeschikt zijn. Het criterium voor 'ongeschikt' is dat dan sprake is van afwenteling: woningbouw op die locaties leidt tot toekomstige problemen en hoge kosten. Rijnland ziet dat als haar taak; anderen dienen op grond van die informatie te beslissen. Dit advies is opgenomen in het advies-Kijken aan de minister. Die heeft het advies overgenomen en uitgesproken dat waterschappen bij dit soort processen aan tafel horen te zitten en dat de voorwaarden die zij stellen dwingend zijn. Dat is een soort 'jurisprudentie', waarin het belang van water en bodem sturend wordt vastgelegd, alsmede de rol die waterschappen dienen te spelen.

V.: Rijnland zorgt er dus voor dat andere overheden geïnformeerd besluiten. Er zijn nog geen landelijke richtlijnen voor dat transparante proces. Procesprotocollen zijn toch een randvoorwaarde voor een transparant proces?

A.: Besluiten waarbij keuzes moeten worden gemaakt over schurende punten worden genomen in een democratisch proces: in gemeenten, de Staten en de Tweede Kamer.

V.: In januari kwam in de commissies aan de orde dat de provincies kaarten zouden vaststellen waarop keuzes in hoofdlijnen worden geprojecteerd. Vormt dat niet het houvast?

A.: De provincies hebben de verantwoordelijkheid genomen om een visie op te stellen waarin staat welke gebruiksfuncties waar het beste passen, kijkend naar verzilting, waterkwaliteit en zeespiegelrijzing. Daarmee is nog niet bepaald welke functie die gebieden krijgen. Het is een 'gesprekskaart' voor de omgeving, over mogelijkheden en consequenties. Die kaarten hebben dezelfde status als de regiokaarten van Rijnland die in vervolg op De Blauwe Lens zijn opgesteld. Uiteindelijk moeten in een democratisch proces keuzes worden gemaakt.

Desgevraagd deelt hij mee dat bij het opstellen van de provinciale kaarten de input van de waterschappen is meegenomen. De kaart van de twee provincies is ook die van Rijnland.

De heer Van der Wal inventariseert welke vragen er nog meer leven bij de aanwezigen. Zij zullen na de pauze aan de orde worden gesteld.

3. Vragen en antwoorden

V.: Hoe bindend zijn de adviezen van het waterschap?

A.: De eigen regelgeving van Rijnland, zoals de waterschapsverordening, is volledig bindend. Daarop kan worden gehandhaafd. Al het andere zit in de beïnvloedingssfeer – zie de eerdere uitleg.

V.: Hoe staat het met de samenwerking tussen Rijnland en de gemeenten.

A.: Dat gaat erg goed. Rijnland heeft intensief contact met iedere gemeente over de daar spelende onderwerpen. De gemeenten kloppen ook aan om hun ontwikkelingsplannen bij voorbaat aan de deskundigheid van Rijnland te toetsen. Zij hebben vaak wel last van een gebrek aan capaciteit.

V.: Staat op de strategische agenda's voor de gesprekken tussen Rijnland en gemeenten standaard het punt 'Ruimtelijke ontwikkeling'?

A.: Ja, dat is een vast hoofdonderdeel.

V.: Als door anderen toch wordt besloten om te bouwen in een 'badkuip', moeten de bewoners toch droge voeten houden en dreigt het waterschap voor de rekening op te draaien. Hoe wordt daarmee omgegaan?

A. (door de dijkgraaf): als Rijnland haar werk goed doet, is zij niet aansprakelijk als het een keer misgaat. Met behulp van kansberekening worden de normen vastgelegd waaraan moet worden voldaan.

V.: Het is een keer voorgekomen dat er enorm veel regen viel, het gemaal uitviel en aan ingelanden met grond werd gevraagd niet meer onder te bemalen. Dat heeft oogsten gekost.

A. (door de dijkgraaf): de casus is onbekend. De aansprakelijkheid van het waterschap is waarschijnlijk gering omdat er sprake is van pech. Het is onmogelijk om te garanderen dat schade te allen tijde wordt voorkomen. Vier, vijf jaar geleden viel in Boskoop veel regen toen een grote bui bleef hangen. Toen is overwogen om akkerbouwers te vragen water op te nemen om de bomentelers te ontzien, omdat de schade die zij daarmee lijden minder hoog oploopt. Dat is uiteindelijk niet gebeurd, vanwege afspraken met de sector. Er wordt nu opnieuw over gesproken met het oog op toekomstige situaties.

V.: Hoe verhoudt WKO Aquathermie zich tot de watertoets?

A.: De heer Bol stelt voor de vraag te bewaren voor een volgend beeld-VV over klimaatneutraliteit.

14. Welke belangrijke bestuurlijke vraagstukken over WBS komen er op de VV af in de komende periode?

A) peil in de veenweidegebieden en zoetwaterbeschikbaarheid B) waterkwaliteit en klimaatbestendig bouwen C) Ruimte voor water infra en het NPLG

Aan de hand van de persoonlijke scores en een benaderingsvraag [Hoeveel peilvakken met veenpercelen liggen er in het beheergebied van Rijnland? (241)] wordt bepaald welke drie aanwezigen de uitgeloopte prijs hebben gewonnen.

4. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 20.50 uur.